

ДОГОВІРНЕ ПРАВО

*Укладач – доцент кафедри підприємництва та права, к. юр. н, доцент
В. О. Осташова*

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Договірне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Магістр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові відносини в суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Договірне право» базується на знаннях, отриманих при вивченні навчальних дисциплін «Право» (блоків «Правознавство», «Трудове право», «Адміністративне право», «Господарське право»).

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є набуття системи правових знань, що регламентує порядок укладання, виконання та припинення господарських договорів різних видів.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є вивчення поняття, предмета та основних принципів договірного права; аналіз основних джерел договірного права в Україні та зовнішньоекономічній діяльності; правовий аналіз основних інститутів договірного права; визначення порядку укладання договорів за участю суб'єктів господарювання; визначення порядку виконання господарських договорів за чинним законодавством України; визначення поняття та змісту господарських договорів; визначення та аналіз договорів окремих видів, у тому числі в зовнішньоекономічній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- основні категорії договірного права;
- порядок укладання договорів, зокрема господарських;
- особливості змісту окремих видів договорів у господарській діяльності;
- порядок притягнення до юридичної відповідальності суб'єктів договірних відносин за порушення умов договору.

вміння:

- оперувати положеннями законів України, підзаконних нормативних актів, що приймаються у встановленому порядку органами державної влади та місцевого самоврядування;
- готувати проекти договорів різних видів;
- аналізувати зміст окремих видів договорів, виокремлювати істотні та звичайні умови договору;
- застосовувати відповідні правові норми для вирішення ситуацій у господарській діяльності.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері договірного права;
- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері договірного права, доведення її або заперечення;
- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в договірному праві нового;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах юридичної науки в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- високий рівень оперування професійною юридичною термінологією;
  - здатність використовувати правові знання, вміння та навички в професійній діяльності;
  - готовність до правового самовиховання впродовж життя;
  - спроможність концентрувати та ефективно використовувати для вирішення нестандартних задач професійної діяльності знання і вміння у сфері права;
  - здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними та правовими явищами;
  - глибока переконаність у необхідності правомірної поведінки, усвідомлення цінності права та іншої людини;
  - сформованість поваги до права як цінності громадянського суспільства, високого рівня правової культури і правосвідомості.
- морально-етичні цінності:*
- сформувані уявлення про моральні цінності людини;
  - здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
  - формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;
  - розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
  - виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та загальна характеристика договірного права в Україні

Публічно-правові та приватно-правові відносини в підприємстві. Поняття і предмет договірного права. Метод і принципи договірного права та їх закріплення в чинному законодавстві. Свобода договору та випадки її обмеження. Система договірного права та характеристика його основних інститутів (складових).

Джерела договірного права. Нормативно-правові акти та їх види. Аналогія закону та права. Договір та акти державних органів.

Тема 2. Загальні положення про договори у господарській діяльності

Поняття зобов'язання і договору, співвідношення зобов'язання і договору за Цивільним та Господарським кодексами України. Поняття підприємницького (господарського) договору та функції договору в господарській діяльності.

Класифікація договорів у господарській діяльності: за суб'єктним складом, метою укладення та ін. Попередній договір. Форма підприємницького договору та наслідки недотримання форми договору в господарських відносинах.

Порядок укладання господарських договорів. Пропозиція (оферта) та її види. Умови дійсності оферти. Зміст господарського договору. Підстави та наслідки визнання договорів недійсними і неукладеними.

Підстави та порядок внесення змін до договору. Порядок та підстави розірвання договору за законодавством України.

Тема 3. Виконання договірних зобов'язань суб'єктами господарювання (підприємцями)

Поняття виконання договірних зобов'язань та порядок виконання умов договору. Вимоги виконання господарського зобов'язання щодо суб'єкта, часу, місця, способу. Заміна осіб у договірному зобов'язанні: заступлення права вимоги та переведення боргу. Випадки обмеження зміни осіб у договірному зобов'язанні.

Підстави та порядок припинення договірних зобов'язань крім виконання зобов'язань за домовленістю сторін, неможливістю виконання, смерті фізичної особи або ліквідації

юридичної особи.

Загальна характеристика способів забезпечення виконання договірних зобов'язань у підприємстві (неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання). Підстави виникнення правових засобів забезпечувального характеру. Інші способи забезпечення.

Відповідальність за порушення договірних зобов'язань в сфері підприємстві за Господарським та Цивільним кодексами України. Підстави та умови відповідальності за порушення умов договору. Збитки та їх складові. Співвідношення збитків та неустойки. Порядок стягнення неустойки за порушення умов договору.

Тема 4. Договори про передачу майна у власність.

Загальна характеристика договору купівлі-продажу та його види. Загальна характеристика договору роздрібної купівлі-продажу. Порядок заняття торговельною діяльністю і правила обслуговування населення. Відповідальність суб'єктів підприємства за порушення правил торговельної діяльності і торговельного обслуговування покупців.

Поняття та ознаки оптової купівлі-продажу. Суб'єкти оптової торгівлі, їх права та обов'язки. Предмет договору оптової купівлі-продажу.

Поняття та значення товарних бірж, порядок їх створення та функціонування. Учасники біржової торгівлі. Порядок установлення правил біржової торгівлі.

Договір постачання, сторони та істотні умови. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів «ІНКОТЕРМС». Договір контрактації.

Договір міні: поняття та особливості. Договір безоплатної передачі (дарування). Приватизація державного та комунального майна в Україні. Суб'єкти приватизації та порядок визначення способу приватизації майна в Україні (аукціон, Тендер тощо). Особливості укладання договору купівлі-продажу в процесі приватизації та його зміст.

Порядок закупівлі товарів, робіт та послуг за державні кошти. Відповідальність за порушення порядку закупівель.

Тема 5. Договори про передачу майна в користування

Поняття та зміст договору найму (оренди). Загальна характеристика прав та обов'язків сторін за договором оренди. Предмет договору оренди. Порядок визначення розміру орендної плати та порядок внесення плати за користування орендованим майном. Особливості використання предмета оренди, зміна порядку використання орендованого майна. Порядок передачі майна в суборенду. Підстави для відмови від договору оренди та розірвання договору оренди.

Види договорів найму (оренди). Поняття договору прокату та особливості правового регулювання. Особливості оренди державного і комунального майна. Суб'єкти та предмет договору оренди державного і комунального майна. Правові наслідки припинення або розірвання договору оренди державного та комунального майна.

Договір лізингу, істотні умови договору лізингу та його види. Особливості фінансового лізингу. Концесійний договір: поняття, сторони, істотні умови та їх види.

Тема 6. Договори про виконання робіт

Поняття та види договорів про виконання робіт. Загальна характеристика договору підряду. Випадки зміни та розірвання договору підряду. Порядок і строки пред'явлення позовів у разі виявлення недоліків у роботі.

Особливості договору підряду на капітальне будівництво. Правовий статус генерального замовника, підрядчика і субпідрядника. Істотні умови договору будівельного підряду. Строки в договорі підряду, і загальні та проміжні), наслідки порушення строків виконання робіт. Поняття кошторису та його види. Особливість передання результатів робіт та порядок оформлення акта прийому-передачі в договорі будівельного підряду.

Особливості договору підряду на проектні та пошукові роботи. Об'єкт та предмет договору. Виконання, передання, прийняття та «оплата» робіт за договором.

Тема 7. Договори про надання юридичних та фактичних послуг

Агентські відносини в сфері господарювання, сторони та предмет договору.

Поняття та зміст договору доручення. Права та обов'язки сторін за договором

доручення. Припинення зобов'язань за договором доручення.

Особливості договору комісії за законодавством України. Правовий статус комітента та комісіонера, їх права та обов'язки. Договір консигнації. Умови договору комісії та підстави для відступу від умов договору комісії при його виконанні.

Договір зберігання, його істотні умови та форма. Сторони в договорі зберігання. Форма договору зберігання. Строк і ціна в договорі зберігання. Спеціальні види зберігання: зберігання на товарному складі, зберігання речей у готелях, камерах схову, охорона майна державними організаціями, нотаріусом тощо.

Договір страхування. Правове регулювання страхової діяльності у сфері підприємництва. Види договору страхування.

Транспортні договори та їх види. Система та види перевезення вантажів, їх правове регулювання. Поняття і види договору перевезення вантажів. Загальна характеристика сторін за договором перевезення вантажів. Істотні умови договору перевезення вантажів. Перевізні документи та їх види. Відповідальність за порушення умов договору перевезення вантажів.

Договір перевезення пасажирів і багажу. Права та обов'язки сторін за договором перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортної експедиції, сторони та істотні умови. Порядок виконання договору перевезення.

Тема 8. Правове регулювання кредитно-розрахункових відносин

Загальна характеристика законодавства щодо правового регулювання розрахункових та кредитних відносин.

Поняття та загальна характеристика договору позики. Істотні умови договору позики. Відповідальність за порушення договору позики.

Поняття та істотні умови кредитного договору. Сторони кредитного договору, поняття фінансової установи та їх види. Права та обов'язки сторін кредитного договору. Способи забезпечення виконання кредитних зобов'язань.

Правова природа договору банківського рахунка. Сторони за договором банківського рахунка, їх права та обов'язки. Види рахунків та порядок відкриття рахунків банками України суб'єктам господарювання. Підстави та наслідки розірвання договору банківського рахунка.

Банківський вклад та їх види. Права та обов'язки сторін за договором банківського вкладу. Відповідальність за порушення умов договору.

Правове регулювання безготівкових розрахунків у підприємницькій діяльності за законодавством України. Особливості розрахунків із застосування платіжних доручень, чеків, акредитивів та інкасовими дорученнями.

Поняття готівкових розрахунків та порядок їх здійснення. Обмеження готівкових розрахунків за участю суб'єктів господарювання.

Тема 9. Зобов'язання про спільну діяльність

Договори про спільну діяльність. Склад майна і порядок здійснення внесків учасниками спільної діяльності. Особливості управління спільною діяльністю. Публічно-правове регулювання договорів щодо спільної діяльності. Поняття договору простого товариства.

Засновницький договір про створення юридичної особи. Форма та зміст договору про створення юридичної особи. Права й обов'язки сторін за засновницьким договором.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Булгакова І. В. Господарське право : [Навч. посіб.] / І. В. Булгакова. – К. : «Прецедент», 2006. – 346 с.
2. Вінник О. М. Господарське право : [Курс лекцій] / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2005. – 624 с.
3. Жук Л. А. Господарське право : [Навч. посіб.] / Л. А. Жук. – К. : Конкорд, 2007. – 400 с.

4. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України [Текст] / Г. Л. Знаменський, В. В. Хахулін, В. С. Щербина та ін.; За заг.ред. В. К. Мазутова. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.
5. Підприємницьке право. Збірник нормативно-правових актів: Станом на 1 вересня 2004р. [Текст] / Упоряд. В. О. Кузнецов. – К. : ЦНЛ, 2004. – 1273 с.
6. Пилипенко А. Я. Господарське право : [Курс лекцій] / Пилипенко А. Я. – К. : «Вентурі», 1996. – 288 с.
7. Хозяйственное право : [учебник] / Под ред. В. К. Мамутова. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 910 с.
8. Щербина В. С. Господарське право України : [Навч. посіб.] / В. С. Щербина. – К. : Атіка, 1999.– 336 с.
9. Щербина В. С. Господарське право України : [Навч. посіб.] / В. С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 384 с.
10. Щербина В. С. Господарське право України : [Практикум] / В. С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 270 с.

Допоміжна

11. Бабаларов С. Як скликати і провести загальні збори акціонерного товариства : [Посіб.] / С. Балабанов. – Київ, 2005. – 140 с.
12. Вінник О. М. Акціонерне право : [Навч. посіб.] / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2000. – 544 с.
13. Грущинський І. М. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] / І. М. Грущинський. – Львів, 2000. – 268 с.
14. Дашков Л. П. Комерційний договір: від укладання до виконання [Текст] / Л. П. Дашков. – К. : Капрал, 1998. – 170 с.
15. Договори у підприємницькій діяльності: Практичний посібник [Текст]. – К. : Фактор, 1999. – 206 с.
16. Збірник законодавства з підприємницького права України: Збірник нормативних актів станом на 1 серпня 2000 р. [Текст]. – К. : Атіка, 2000. – 1150 с.
17. Збірник типових договорів [Текст]. – К.: А.С.К., 1998.-164 с.
18. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності : [Навч. посіб.]. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 560 с.
19. Нікіфоров Г. К. Підприємництво та правовий захист комерційної таємниці : [Навч. посіб. для вищих навч. закл.] / Г. К. Нікіфоров. – К. : Олан, 2001. – 208 с.
20. Право власності в Україні : [Навч. посіб.] / За ред. О. В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 816 с.
21. Саніахметова Н. О. Правовий захист підприємництва в Україні : [Навч. посіб.] / Н. О. Саніахметова. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 336 с.
22. Типові договори, контракти, статuti [Текст] / Лядецький М. М., Хавронюк М. І. [видання 2-ге, перер. та доп.]. – К. : Атіка, 2005. – 632 с.
23. Чернявский А. А. Безопасность предпринимательской деятельности: Конспект лекцій [Текст] / А. А. Чернявский. – К. : МАУП, 1998. – 121 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України : Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрана.
2. Національна бібліотека України ім. Вернадського (рубрика «Наукова періодика») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/portal>. – Назва з титул. екрана.